

БУРЯД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-нээ гарана №200 (15222) 1979 оной августын 31, пятница Сэн 2 мүнган

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнуудэй Советдэ

Усхай мэргэжэлтэй нэгэдэмэл агрохимическэ баниие орон дотор эмхидээн байгуулха тухай

«Союзсельхозхимии» нэгэдэл, союзна ба автономито республикануудай, хизаарнууд болон областнуудай «Сельхозхимии» нэгэдэлүүд, районнуудай (районууд хоорондын) «Сельхозхимии» нэгэдэлүүд, тэдэндэ мэдэлтэн предпринтүүдэй, эмхи зургаанууд ба организацинууд «Союзсельхозхимии» нэгэдэлд нэгэдэмэл системэдэ орохо гэжэ тодорхойлогдоо.

Республика бүхэнэй онсо илганууде хараада абалсан, СССР-эй Худөө ажахын министрствэй зүбшээнэй удаа союзна ба автономито республикануудай хизаарнууд, областнууд болон районнуудай «Сельхозхимии» нэгэдэл и н үндэс, тэрэшлэн районууд хоорондын «Сельхозхимии» нэгэдэлүүдэй бүридэл байгууламжис нарын болор соо тодорхойлон хараалха ба баталхын союзна республикануудай Министрнуудэй Советүүдтэ дурдагдаба.

«Союзсельхозхимии» нэгэдэл минеральна ба нотагай үтэжүүлгүүд, ургамал хамгаалха химическэ ба биологическэ хэрэгсэлүүд, хурьтэй хайжаруулаа зүйлүүд, тэжээлэй нэмэлтүүд, колхозууд, совхозууд ба гүрэнэй худөө ажахын бусад предпринтүүд, ургамалнууде хамгаалгын химическэ ба биологическэ зүйлүүдээр, хурьтэй моллиоратнуудээр, тэжээлэй нэмэлтүүдээр, пленконуудаар, мүн бусад химическэ продуктнуудаар хангаха.

торф, нотагай нибэско болон гипс холисотой материалууде малтан абалга эмхидхэхэ, газарай үржэл хайжаруулаа, химическэ аргаар хурьтэй шанаруулаа, газарай хурьтэндэ минеральна үтэжүүлгүүд, ороулаа тук холхо, нотагай үтэжүүлгүүд, ороулаа, ургамалнууде хамгаалгын химическэ ба биологическэ зүйлүүд, химийн авиацие хангалгын худээлгэн (ажахынудтан хөөлн договоруудай ёшоор) бэелүүлэхэ;

Худөө ажахы агрохимическэ аргаар хангадаг СССР-эй Госкомсельхозтехникин, СССР-эй Худөө ажахын министрствын, бүхы предпринтүүд, эмхиүүд, агрохимическэ нэгэдэлүүд, агрохимическэ лабораториуде, районнуудай агрохимическэ түбүүд, оньхоорууламал отрядууде, энэ талаар худээлгэн бэелүүлгү үйлдэбэрин ба бусад предпринтүүд, эмхиүүд, мүн худөө ажахыда хими хэрэгсэлхэ ба колхоз, совхозууде агрохимическэ аргаар хангаха хараалхан үйлдэбэрин-техническэ баазин объектүүд, тематика болон шэлгээлээр агрохимическэ албанай ажал ябуулгын худээлгэн бэелүүлгү эрдэм шинжилгэн ба проектно эмхи зургаанууде «Союзсельхозхимии» гэжэ нэгэдэлэй зохио зургаануудэй моддэл дамжуулан үгэхэ шухала гэжэ мэдэргэдэ.

Энэнтэй дашрамдуулан, худөө ажахы агрохимическэ аргаар хангаха талаар 1979—1980 онуудта тогтоогдон тусбүдэ бэелүүлгын тула зохио предпринтүүд, эмхи зургаанууде, мүн үйлдэбэрин-техническэ баазин объектүүд, «Союзсельхозхимии» гэжэ нэгэдэлэй зохио республикануудай «Сельхозхимии» нэгэдэлүүдэй мэдэлдэ 1979 оной отобрини 1 болотор дамжуулан үгэхын союзна республикануудай Министрнуудэй Советүүдтэ дурдагдаба.

Энэниие үндэс болгон «Союзсельхозхимии» нэгэдэл нимэ юумэ хангаха гэжэ хараалдаба.

Худөө ажахыда хими хэрэгсэлхэе саашаандаа хүржээлгэн асуудалуудаар дурдалхууде бэлдэхэ, худөө ажахыда хими хэрэгсэлхэе социальна хүржээлгэн жэлэй, табан жэлэй тусбүддэй проектноуде зохиох, тэрэ тоодо минеральна үтэжүүлгүүд, ургамал хамгаалха химическэ ба биологическэ зүйлүүд, ивсвоотхо ба гипс холисотой материалууд, тэжээлэй нэмэлтүүд,

химийн хэрэгсэлгэн ажахын (ажахынудт хоорондын) пунктүүд, колхоз, совхозуудта эмхидхэхэ хэмжээ ябууланууде үнгергэхэ, минеральна үтэжүүлгүүд болон ургамалууде хамгаалха химическэ зүйлүүд, химийн авиацие хангалгын худээлгэн (ажахынудтан хөөлн договоруудай ёшоор) бэелүүлэхэ;

Худөө ажахыда хими хэрэгсэлхэ ба ургамалууде хамгаалха мэргэжэлтэдэ, элдэб мэргэжлэй кадрүүд, дуршэл шадабаринь дээшлүүлхэ хэрэг эмхидхэхэ.

Худөө ажахы агрохимическэ аргаар хангалгын ашаг үрэ дээшлүүлгын үйлдэбэрингдэн гаргалдаан үтэжүүлгүүд ба хими хэрэгсэлгын бусад зүйлүүдэй шанар хайжаруулаа, эдэниие үрхэ ябадал хороохын тула партияна, совет ба худөө ажахын зургаанууд, колхоз, совхозууд, пресмышлениа предпринтүүд ба транспорт эмхиүүд бүхы хэмжэонүдэ абалга, энэнтэй ашаар ургаса саашаандаа дээшлүүлгү, худөө ажахын бүхы ургамалууде хөөр хурьяа гээд батлар найдажа байханаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнуудэй Совет мэдүүлнэ.

КРЕМЛЬДЭ
ӨӨРЭЛДӨӨН
БОЛОБО

Кремльдэ Совет-американ сенаторнууд совет-американ асуудалуудаар хангалдаан мэдэлдэ.

Черный мурэн дээрхи гидрсуэл, Улаан мурэн дээрэ бериджаа Хангалгын хургу, үйлдэбэрин тон шухала бусад олон барилга Советскэ Союз-эй тулхалжаар ойрын жэлүүдтэ Социалис Вьетнамдэ бүтэдэхэ. Хоёр ороной хоорондын аха дүү ёноной түгэс харилсаа холбоон бодото дээрэ бэелүүлгүдэнэ. Энэин тухайда Москвагай олонинтийн түлсөлгүдэй байрэй суглаан дээрэ хэлэгдэ. Имэс суглаан Вьетнамгай Социалис Республикын национальна

АХА ДҮҮ АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

Премьер-Министр Фам Ван Донг, СРВ-гэй хэрэгүүд СССР-тэ сэг зураа эрхилхэ этигэмжэтэ Та Хью Кань, КПВ-гэй ЦК-гэй гэшүүн Нгуен Тхи Динь туррууэй Вьетнам совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци энэ һууба.

Унгарын гүша геран жэлэй турша соо Вьетнам арад тэмдэл ба илгэлтүүдэй бэрхэтэй зад, алдартэй замаар ябахы ерэнэн, Августын революциин туйлалтанууде аршалан хамгаалган ба арбадахан байна гэжэ элдхэлхэ—СССР-эй министр Б. Ф. Братченко тусхайлан тэмдэглэе.

Нгуен Тхи Динь үгэ хэлэхэдэ, нүхэр Л. И. Брежнев туррууэй КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствэдэ, бүхы совет арада тэ вьетнам арадай үмэнхөө гүн телархалаа мэдүүлэ.

Кремльдэ Совет-американ сенаторнууд совет-американ асуудалуудаар хангалдаан мэдэлдэ.

Кремльдэ Совет-американ сенаторнууд совет-американ асуудалуудаар хангалдаан мэдэлдэ.

Улаан-Удын Горсоветэй СЕССИ

Арадай депутатуудай Улаан-Удын горсоветэй элжээтэ, арбадахы сессии болохо үндэс. «Городой гэр байрны коммунальна болон энергетическэ ажахынуудай үбэлэй үгэ сагта худээлгэн үбэлэй хэлэй ябаса тухай» асуудалаар горсоветэй гүйсэкомой түүрүүлгын орлогшо В. Ч. Нимаев элдхэл хэбэ. Сессии дээрэ мүн транспорт болон хэлхэе холбооний талаар горсоветэй сэг үргэлжэл комиссинин тоосоо

Улаан-Удые горород гэр байрны-коммунальна болон энергетическэ ажахынууде үбэлэй сагта ажалшадые хайнаар хангахые уялгалтан тусхай тогтооло, тодорхой хэмжээ ябууланууд сессии дээрэ баталан абтаа.

Сессийн худээлгэмдэ Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түүрүүлгэ Б. С. Семенов хөөрөө гүшэдэ үгэ хэлэжэ, өөрынгөө дурдалхан хангажарууде оруулаа.

БАРИЛГЫН ЭРШЭ УЛАМ ШАНГАДХАХА

Зулгы дулаан зунай үдэрүүд холоржо, газамнай хагсуу үсын шэнжэ үзэгдэхэ болобо. Эгээл энэ үедэ ажахын бүхы халбаринуудхаа хабар-зунай хабада хээн ажаллаа хаража үзөөд, намар-үбэлэй үедэ хэхэ худээлгэн тодорхойлох, бэлдэхэлэй ехэ юумэ хэхэ болодог ха юм. Буряад зон «зундаа шаргаа, үбэлдөө тэргээ бэлдэ» гэжэ дэми хэлсэдэггүй байгаа ёһотой. Үшөө нэгэ шухала зүйл гэхэдэ, промышленна предпринтүүд, али барилгын эмхи гү, колхоз гү, али совхоз гү — ажахы бүхэн байгша оной тусбүтэ даабаринууде, мүн социалис уялгануудаа найн шанартайгаар, сүм дүүргэйн тула эмхидхэлэй болон техническэ нэмэлт хэмжээнүүдэе абаха зэргэтэй болоно бшуу. Илангаяа элэмнэй манай республикын барилгын эмхиүүдтэ сэхэ хабаатай болоно.

Хэнэйшье мэдэхээр, үргэн Буряад ороноймнай нотаг пугануудта һүүлэй жэлүүдтэ ехэ ехэ барилганууд хэгдэж байдаг гэшэ. Барилга-хабаралгын худээлгэрин хэмжээн улам ургана, шэнэ промышленна предпринтүүд, завод, фабриканууд, худөө ажахын үйлдэбэрин хүснүүд ашагалгада оруулагдажа, арадай аша туйада алба хэхэ эхилнэ ха юм.

1979 ондо олон тоото томо барилганууд ашагалгада тусаагдахаар хараалданхай. Тэдэнэй тоодо Гусиноозёрскан ГРЭС-эй дүрбэдхи энергоблок, Шулуутайн холмол тэжээлэй завод, Улаан-Удын ТЭЦ-тэ уба халааха ехэ котёл, «Бурятцелинстрой» трестын түмэр-бетон зүйлүүдэй завод, Тимлюйн асбцементн хэрэгсэлүүдэй заводто шифер гаргаха, цех, тамаралгын бассейн болон бусад олон барилганууд ороно.

Социально-соёлгой хэрэгсэлгын ехэ барилганууд хэгдэж байдаг гэшэ. Жэшээ, энэ жэлдэ 4556 хурагшадай хургууланууд, 2190 хүгүдэй саад болон ясликууд, 420 хурагшадай техническэ мэргэжэл олохо училищии болон бусад олон барилганууд дүргэгдэхэ, ашагалгада оруулагдаха ёһотой. Энэнтэй гадна 320 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд бэлэн болохо, урма бартайгаар манай ажалшад шэнэ байржаа толохо зэргэтэй.

Республикыннай барилгашад партияна организацинуудай хүтэбэри дотор байгша оной тусбүтэ даабаринууде эрхмй хайжаруу бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шалаа, мэргэжэл шадабаряа элүүлэн худээлхэ байхай. Жэлэй эхилхөнхэ хойшо хэд хэдэн объектүүд ашагалгада тусаагдаа. Тэдэнэй тоодо Улаан-Удын трикотаж хубсага гаргаха фабрика, Мостовкын гахай шахан таргалуулаа комплекс, Загарайн бройлерно фабрика болон бусадые нэрлэжэ болоно. Илангаяа ехэ худээлгэн мүнөө жэлдэ Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ хэгдэхэ.

Барилгын хэмжээн дээшлэнэ. Капитальна барилга хэхэ мүнгэ зөөри ашагалгада нөдөндөйлхөөно 12 процен-тээр, барилга-хабаралгын худээлгэрин хэмжээн 11 процентээр ехэ болон байна. Барилгын эмхиүүдэй материално-техническэ үндэс һууи бүхэнхэ. Барилгашадай мэргэжэл шадабарн дээшлэхэ, түрүү онол арга үргэнеэр хэрэгсэлдэгэ боложо байхай.

Арбадахы табан жэлэй тусбүтэ даабаринууде болорхоонь урид, эрхмй шанартайгаар дүүргэйн түлөө дэлгэрэн социалис мурьсөөндэ барилгашад олон тоото бригаданууд түрүүлжэ ябана. Тэдэнэй дундаа «Бурятпромстрой» нэгэдэлэй 1-дахы СМУ-гай СССР-эй Верховно Советэй депутат Л. Н. Кузнецовагай, 8-дахы СМУ-гай А. Е. Воронинэй, «БАМТехнистрой» трестын 19-дахы тогелчэ отрядтай Л. И. Базалин, 397-дох СМУ-гай В. П. Саргалай, «Бурятцелинстрой» трестын 589-дох ПМК-гай А. А. Соголовагай, «Бурятжелезнодорожн» нэгэдэлэй Улаан-Удын ПМК-гай Б. С. Шукнинэй хүтэбэрилдэг болон бусад олон бригаданууд ажалтай үнлэр бүтээсэ туйлажа, гүрэнэй түсөө болон социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэнэ. Эрхмнэй эрхмнүүд табан жэлэйгээ тусбүтэ дүргэжэ байхай. 174-дахы ПМК-гай, Бурядай АССР-эй габыата барилгашан Мнхалд Агафоновын Тачевай хүтэбэрилдэг бригада даайша оной июнь наара арбадахы табан жэлэй тусбүтэ даабаринууде дүүргэнэ тухайгаа элхэхэ бэлэй. Иймэ жэшээнүүд олоно.

Һүүлэй үедэ богинда полдрай аргаар, мүн нэгэ нардара худээлгэ барилгын бригаданууд тоо олошоржо байхай. Ингэжэ ехэ мүнгэ зөөри, барилгын материалнууд алмдаана, барилга-хабаралгын худээлгэрин шанар дээшлэнэ.

Гэхэтэй хамта капитална барилга дээрэ тутуу дундуунд үзэгдэхээр заидан, барилгын олохон эмхиүүд жэлэй тусбүтэ дүргэжэ талаар ехэ гээгдэлэ ороод байна. Юуб гэхэдэ, бүхыдөө республика дотор капитална барилгын мүнгэ зөөри ашагалгаа талаар долоон нарын түсөө оройлоол 98 процент, харин барилга-хабаралгын худээлгэн хэхэ түсөө 99.4 процент дүүргэгдэнэ байна бшуу. Тинхэдэ республикыннай барилгын гол нэгэдэл болохо «Бурятпромстрой» долоон нарингаа түсөө оройлоол 87 процент, «Бурятцелинстрой» трест — 95 процент дүүргэнэ жэшээтэй.

Энэнтэй уламжалан промышленна болон худөө ажахын олохон барилганууд сар соогоо ашагалгада оруулагдаагүй, тингээжэ тусбөөр хараалдагануу продукци абтаагүй байха юм. Унгархэдөө барилгын гол эмхиүүд өндөдөгөө үйлдэбэрин бааз абаха талаар муртэй юумэ хэхэ шадаагүй байшо.

Илангаяа ехэ гээгдэлдэ социально-соёлгой барилганууд ороод байхай. Юрэнхэ эрдэмэй хургууланууд, поликлиникэ болон больнианууд, хүгүдэй эмхи зургаанууд болон соёлгой байланууде ашагалгада оруулаа талаар тусбүтэ даабаринууд сар соогоо дүүргэгдэнгүй. Байгша оной долоон нарын хугасаа соо байрын гэрнүүд бэлэн болхоо даабар оройлоол 36 процент дүүргэдэг байна.

Эдэ бүгдэе хаража үзэхэдэ, барилгын эмхиүүд үбэлэй шанга хүйтэнэй орожо ерээдүйдэ, барилга-хабаралгын худээлгэрин эршэ шангадхаха талаар бүтээстэй хэмжээнүүдэе дары түргэн абаха ёһотой болоно. Шэнэ жэлэй гарахын урда шад шууга гаргажа, түргэн мурөөр юумэ бүтээхэ гэжэ байхана, мүнөөнөө бодомжотойгоор, тааруу зохидоор ажал худээлгээр эмхидхэхэ, материална болон ажалтайгаа нөөсөнүүдэе зүбөөр хубарилха гэжэ тон шухала болоно.

Партия райкомнууд, райгүеэсджомод, партияна болон профсоюзай организацинууд барилгын ябаса нарин нягтаар хаража үзэхэ, зохио хэмжээнүүд хараалха, барилгын эмхиүүдэй хүтэбэрилдэг болон мэргэжэлтэдэ шанга эрилтэ табижа зуураа, сар үргэлжин тулалжаа үзүүлэхэ зэргэтэй болшо бшуу. Мүн барилгашад эрилтэ хэрэгсэлгүүд хангаха талаар ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой.

Ушар нимээтэ мүнөө жэлэй тусбүтэ даабаринууде сүм дүүргэйн тула барилгын эршэ улам шангадхаха, тэрэнэй шанар ба дэвисэ үргэхэдэ, сар болор соонь шэнэ объектүүд ашагалгада тусааха гэжэ барилгашан бүхэнэй нэрэ хүдин хэрэг мүн болоно.

Харин ээрхэг түрмхэн шүүнэ хорото нэлэгдүүлнэ МНР-ий эрхэ сүлөө ба оза даанхай байдал хамтааран хамгаалха талаар манай аха дүү аринууд баян баатарин түүхэ домогтой юм. Энэ тэмсэлд милитарис Японой сэргүүдэ Халхин-Гол шадар 1939 ондо үй буга сохнон совет-монгол сэргүүдэй дайшалхы ядуулганууд онсо луури эээлдэг гэш.

1939 оной май нарада Халхин-Гол шадар МНР-эй газар дайда руу довтолон ороод, япон ээрхэг түрмхэн хэйшүүл «бага хусоор» эдэ-хэйгэй ябуулга хэжэ, совет-монгол сэргүүдэй энхараал бэ тээшэ татажа, Манжуурта суглуулагдан Квантунска армин гол эхэ бүлэгэ хэрэглэжэ, бүхэ совет Приморие бушуу түргөөр булмтаран абахы наамаашлан байгаа.

Түрүүшын шата дээрэ ээрхэг түрмхэн шүүнэ хада совет-монгол сэргүүдэй гол хүсээнүүдэй хүрэгжэ эрэтэр тэдэни түрүү частнуудыэ буга сохио, саашан дайшалхы ябуулгануудаа улам дэлгэрүүлхын тулада Халхин-Голой баруун эрэдэ татай хайн газар эээлдэг зорилго табиһан юм.

Гэбшэ май соо болоһон туладаануудаа японгон диндэжэ, бүхэ япон нара соо шэнэ довтолго бэлдэхэ баатай болоо лэн. Япон командовани гынтын сохило хэжэ, совет-монгол частнуудыэ үгы хэжэ, Халхин-Голой баруун эрэдэ дайлан абаха гэжэ тусуулан байгаа. Энэ зорилго бэлдүүлхын тулада японин эхээр МНР-ий хил шадар 38 мянган солдат болон офицерүүдэ, артиллерин 310 томо буюу, 135 танк, 225 самолёт асарһан юм. Тингээ японин илээдэ булюу хүсэтэй: ябаган сэргэй ба артиллерин талаар — 3 дахин, морин сэргэй талаар 4.5 дахин булюу хүсэтэй болоһон юм.

Халхин-Голой дайны түүхэдэ Баян-Цагаанай туладаан гэжэ ороһон японин түрүүшын дэрнүүдэй дай байлдануудыэ хоёр талаана 400 танк ба бронемашинанууд, артиллерин 300 үлүүтэй томо бузууд ба хэжэ зуугаад самолэтуд хабаадалан байна. Энэ туладаан дайсан бүхэ шаху танкнүүдэ, артиллерингээ илээдэ хэжэ хувиё, 45 самолёт болон 10 мянга тойрон

ХАЛХЫН-ГОЛОЙ БАЙЛДАНАЙ 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ТҮҮХЭТЭ ИЛАЛТА

солдат, офицерүүдэ алдана юм. Оперативно-тактичэска үүсээдэ тээрхитгүүдгөөр алдаа, ээрхэг түрмхэн хэйшүүл Халхин-Голой саада бэе руу шэдүүлэн байгаа.

Баян-Цагаанай туладаае сэтгэхэ зуураа, Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков итгээ бэшэн байдаг: «Энэ туладаан Улаан Армин сэргүүдэй бэлүүлэн эдэхитэй хамгаалалтын класичэска байлдан мүй. Тэрэной хүүдээр япон сэргүүд Халхин-Голой баруун эрэдэ таваран гарахаа зүрхэлгөөгүй лэн».

Хоёр харын шуната байлдаанда диндэжэһэн гэжэ түлөө үнөөгөө абаха гэжэ эдэ, япон командовани августын хүлү багаар генеральна довтолго хэжэ гэжэ шиндэн юм. Энэ зорилгоор ябаган сэргэй гурбан дивизи, хоёр танкыа, морин сэргэй долоон полк язэгдүүлэн томо бүлэг сэргүүдэ байгуулан гэжэ. Порт-Артурнаа эрхэ шадарын артиллерингэ томо бузууд асаргагдаа. Хилдэй фронтоо дунд дурдэлтэй летчикүүд шата хэвдээ. Бүхэ дээрэ японгон 75 мянга гаран солдат ба офицерүүдэ, артиллерин 500 буюу, 182 танк, 350 шаху самолётудыэ эндэ суглуулан байгаа. Эдэ бүхэ хүсээнүүд 6-дахи арми болжо нэгэдэжэ,

тэрэниё командалагшаар генерал Очнев Гинпо томилогдоо лэн.

Төхөөдөһон оршон байлдааны харсадаа абаад, совет-монгол сэргүүдэй командовани довтолгодо оролгын тусэе зохиёбо. Тэрэной гол удхын хилаа Халхин-Гол гүрэнэй хилэ хоёрой хооронд бөөгнэрһэн япон бүхэ сэргүүдэе

хүрээлээд, бултень үгы хэжэ ябадад байгаа. Довтолгодо оролгын бэлдэхэй үлдэ тэрэниё материальн-техничэска талаарын хангаха тусха туйлайн сэхэ үлээлмэри хэжээ. Түмэр харгынаа холо оршодог Халхин-Гол шадар шэнэ хүсэн ба буу эбөөг, шууха хэрэгэй болохо зүйлнүүд бэлдэгдэн байгаа. Энэ хэрэгтэ сэргүүдэй вытогспорт шухала үүрэг дүүрээ.

Оперативно-тактичэска талаар гэнэ довтолхын тулада дайсаңга худал мэдээлд дуулаха, тэрэһэнэ сэргүүдэ дайдалха тусха хэмжээнд бэлүүлэгдэ лэн. Эзэнэй ашаар совет-монгол сэргүүд өөндэһэнэ зорилгодо бэлдэгдэ байна гэжэ дайсан бодомилогһон байха.

Августын 20-ной үлгөөгүр совет-монгол сэргүүд шиндэхэй довтолгоо ороо байн. Тингээ Халхин-Гол дээрхи туладаанай шидэхэ шата эхилһэн юм.

Артиллерин шанга буудалтын ба бомбо хайһанай хүлээр совет-монгол сэргүүд бушуу түргөөр уаашаа дааһан байла. Фронтын бүхэ частнууд дээрэ хэрэгтэ шанга байлдан болоһон юм. Артиллерин ба авиаци дэмжэлгэ дор үлгэдэ болон хойтэ зүгэй үлгэдэ сэргүүдэ частнууд, соединнүүд японтоной улам эхэ болжо байһан эсэргүү-

сэлтэе хүрдөөн дараад, дайсанан ара талада гаран юм. Тингээ гүрэнэй хилыэ зуушаад эршэтэй түргөөр довтолхо зуураа, августын 24-дэ Момон-Хан-Шур-Обо шадар нилэһэн байгаа. Энэл үсдэ японгон 6-дахи арми дүрбэн эгтөө хүрээлэгдэ лэн.

Августын 28-да японтоной ээргүүсэлтэ хэйшэ хуушын ээрхэг зориг харуулаха, совет ба монгол арминуудай сэргээдэ нэгдэмэлт жагсаалта байлдан, монгол арадай эрхэ сүлөө болон бэе даанхай байдалыэ аршалан хамгаалаа бэйл. Тэдэной илалта хада манай хоёр адуудан, тэдэной арминуудай хэйшэ хамтын тэмсэлэй илан мандалга, пролетарска интернационализмын гол бэснүүдэй илан мандалга болоһон юм.

«Харата дайсангай хэйшэ туладаануудаа үзэгдөө дууд даагүй ээрхэг зүрхэтэй, нугаршагүй зоригтой байһанаа харуулан совет ба монгол сэргээшэдей баатарлин шон габьяа хадаа монгол болон совет адуудай, гэдэной эбөөгтэ хүсүүдэй аха дүүгэй хани барисанаа эбдэршүгэй байһанай залришагүй хүлдэ тэмдэг мүн болоо», — гэжэ, Халхин-Гол шадар милитарис Японой сэргүүдэе совет-монгол сэргээшэдей илан илалтын 40 жэлэй ойдо хайндэрлэхэ тухай МНР-Пий ЦА-тай тогтооло соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Манай арминуудай туйлан түүхэтэ илалта ямаршэ ээрхэг түрмхэн шүүнэ үүдэ уридалхан хануулан хатуу шанга хануулга мүн болоо. Бүгдэ нийтын эб найрамдалда ба адуудай аюулгүй байдалда горной эхэ аюул төхөөдүүлдэг империализм ээрхэг түрмхэн шүүнэ ба тэдэнтэй хушуугаа нилүүлэн хархис этгээдүүдэй буюу эбөөг уридалгэ байдала бэ тээжэ байһан муһонэй эрхэ байдалда интернациональн улагдаа үнэн сэхэ Советскэ Союз урдышхидал мэтэ манай ороной аюулгүй байдалаа хамгаалахын, өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадала бэхжүүлэхэдэ шиндэхэй тулалмака үзүүлжэ байдаг.

Унэ дээрэ МНР-тэ ээргүүдэ ээрхэг түрмхэн шүүнэ хилаа ёһотой дай болонш, тэрэниё япон милитаристнууд эртгэһэнэ түсөөлэн юм. Халхин-Голо болоһон үйлэ хэрэгүүдэе советскэ Союзай маршал Г. К. Жуков «сонсохгодо ороһон дайга» гэжэ төн зүбөөр нэрлээ лэн.

Ёһотой баатар арга, ээрхэг зориг харуулаха, совет ба монгол арминуудай сэргээдэ нэгдэмэлт жагсаалта байлдан, монгол арадай эрхэ сүлөө болон бэе даанхай байдалыэ аршалан хамгаалаа бэйл. Тэдэной илалта хада манай хоёр адуудан, тэдэной арминуудай хэйшэ хамтын тэмсэлэй илан мандалга, пролетарска интернационализмын гол бэснүүдэй илан мандалга болоһон юм.

«Харата дайсангай хэйшэ туладаануудаа үзэгдөө дууд даагүй ээрхэг зүрхэтэй, нугаршагүй зоригтой байһанаа харуулан совет ба монгол сэргээшэдей баатарлин шон габьяа хадаа монгол болон совет адуудай, гэдэной эбөөгтэ хүсүүдэй аха дүүгэй хани барисанаа эбдэршүгэй байһанай залришагүй хүлдэ тэмдэг мүн болоо», — гэжэ, Халхин-Гол шадар милитарис Японой сэргүүдэе совет-монгол сэргээшэдей илан илалтын 40 жэлэй ойдо хайндэрлэхэ тухай МНР-Пий ЦА-тай тогтооло соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Манай арминуудай туйлан түүхэтэ илалта ямаршэ ээрхэг түрмхэн шүүнэ үүдэ уридалхан хануулан хатуу шанга хануулга мүн болоо. Бүгдэ нийтын эб найрамдалда ба адуудай аюулгүй байдалда горной эхэ аюул төхөөдүүлдэг империализм ээрхэг түрмхэн шүүнэ ба тэдэнтэй хушуугаа нилүүлэн хархис этгээдүүдэй буюу эбөөг уридалгэ байдала бэ тээжэ байһан муһонэй эрхэ байдалда интернациональн улагдаа үнэн сэхэ Советскэ Союз урдышхидал мэтэ манай ороной аюулгүй байдалаа хамгаалахын, өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадала бэхжүүлэхэдэ шиндэхэй тулалмака үзүүлжэ байдаг.

Генерал-лейтенант Ч. ПУЭВЭДОРН, МНР-эй эбөөгтэ хүсүүдэй Генеральна штабай начальник, МНР-эй оборонны министрэй нэгэдэхэ орлошо.

Советскэ Союзай болон Монголой Арадай Республикын аха дүү адуудай арминуудай эгэс дүшэн жэлэй саана Халхин-Гол дээрэ туйлангай гайхамшата илалта манай республика дотор үргөөр тэмдэглэгдэжэ байна. Байша оной июль нарада «Хани барисаан-79» гэжэ нэрлэгдэһэн интернациональн авто-урилдаан болоо бэйл. Улаан-Орскэ автозаводой үйлдэбэрлэн гаргаһан 10 хүнган машина совет ба монгол адуудай алдар солын газарнуудаар дунд хамта 5 мянган километр угатай зайе дабажа гараа. Тэрэной үедэ Халхин-Голой байлдаанда хабаадан баатар габьяата хүнүүд, хоёр ороной үйлдэбэрлэн түрүүшүүд ноирхолтой уулагдаануудыэ үнэгэрһэн байна. Энэ уулзалганууд дээрэ Халхин-Гол шадар япон империализмнүүдэ хла буга сохнон баатаршагтын гүнзгэй ухаа шанар тухай, совет ба монгол сэргээшэдей дайшалхы харисана холбоон тухай хоёралдэнүүд болоо юм. Тингээ аха дүү адуудай хани барисанаа хэтээдэ мүнхэ байха тухай сэдхэлхэй үгэнуудэй хэлэгдэһэннэй гайхалгүй ааб даа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: авто-урилдаанда хабаадагшад — Улаан-Баатарай ТЭЦ-эй худалэришэн С. Балдрж, Ленинэй орденотой, Халхин-Голой байлдаанда хабаадагша А. Хохлов, МНР-эй Герой, Халхин-Голой баатарнуудай нэгэн Ш. Гонгор. В. МАТВИЕВСКИЙН фото.

«СОЁЛОЙ НОНИН»

АГИТПОЕЗД АЯН ЗАМДАА

Захаамнай районий ажалшад үбнэ хураалгаа дүүргэжэ, мүнөө үедэ сидос, сежан даража байһай. Районий соёл-гэгээрэлэй худалмэрилэгшэд тэдэниё соёлой талаар бараг хайнаар хангана. Сангайн соёлой байшангай «Ажалай суураан» гэһэн агитригада Далахайн, Энгорбойн, Сангайн совхозуудай малшадта үбнэшэдэ эрхим хайн концертүүдэ харуулаа. Тэдээр хамта дээрэ 150 гаран концертүүдэ харуулаа.

ШЭНЭ ХООР БАЙГУУЛАГДАА

Эдэни районий Элтэр хууринда хасгуудай арадай хоор байгуулагдаа. Энэ хоор хадаа манай район сохи хоёрдох фольклорно коллектив болоо. Алцагэй фольклорно ансамблин хатар наады республикнманай хүн зон яһала хайн мэдэхэ байха.

Хасгуудай арадай хоорыне Зүүн Сибирин соёлой институт кафедрине дагша М. А. Белокрискэ байгуулаа. Тус хоорто залуушуушье, наһатайшье хүнүүд олоор ябаха юм. Хоорто хөбөөдөгшэдэй эгээл наһатайшье 75-тай. Шэнэ хоорой түрүүшын концерт августын 25-да тон ноирхолтойгоор үнэгэрэ.

Мүнөө үедэ малшад болон үбнэшэдэ хангалдаа районий соёлой байшангай, Белокрискын, Дэрэстэйн, Додо-Торин соёлой байшануудай агитригадауд хүдэлэн. Тэдээр хүлээл үедэ 48 концерт харуулаа.

Гадна малшад, таряашедэ хангалдаа Х. Намсараевэй нэрэмжтэ академичэска буряд драмын театрай коллектив, Новосибирскэй эрхэн цирк гэжэ мэдэ тусхай мэргэжэлтэй коллективүүд эхэ тул хуртгэн байна.

К. РАДНАЕВ, Эдэни райгүйсэдкомой соёлой таһагыэ дагша.

ШҮЛЭГҮҮД, ТУУЖАНУУД...

М.Д. Хамаевэй «Гак булад» гэжэ повестине уран зохиолон Ким Балков «Ом меня назвала братом» гэһэн нэрээр оршуулаа.

«Шүүмжэлэл ба шэнжэлэл» гэһэн нитэ сарнаа дорно Н. Дамонговэй «Уран зохиолон ба үе сэг», М. Хамагановэй «Гайхан юмэнэй арьбажын туйла», А. Белоусовэй «Байгал шадарай хүнүүд», Ю. Нечумовэй «Хүний сэдхэл» гэһэн статьянууд, тэмдэглэлнүүд гараа.

СУУТА АРТИСТНАР ХҮЛЭЭГДЭНЭ

Сентябрь нарада Буряад орондойнай олон тоото зохиёо коллективүүд эрхээр хүлээгдэа. Жэшээн, сентябрын 11-нэе Ростов-на-Дону хотын Додоно хасгуудай друу, хатарай ансамбль Улаан-Удын ажалшадта 3 үдэрэй туршида ноирхолтой концерт харуулаа юм. Тэдэной концертүүд аниазаводотой «Рассвет» гэжэ соёлой ордондо, Ц. И. ЧАЙКОВСКИЙН нэрэмжтэ хүжэмэй училищин концерттэ зал соо болоо.

РСФСР-эй М. ПАТНИКОВИЙН нэрэмжтэ ород арадай хоорыне дүү, хүжэмдэ дуратайшуул хайн мэдэхэ. Гарахаа байһан харын хүлү багта суута коллектив манай гортодо айлшалан эрхэһэн.

Гадна Ленинградэй «Сагаан хүннүүд» гэһэн ансамбль-реперто, «Волгоград дууннаа хилдэг» гэһэн нэрэтэй эстрадан ансамбль, «Ромэн-гитара» гэһэн цыган ансамбль Улаан-Удэдэ, республикын районуудта наадаха харуулаха.

Футбол

ХАБАРОВСКИЙН КОМАНДА ХАМАГАЙ УРДА

СССР-эй «А» классай хоёрдох бүлэгтэ наадаг футболистуудай дунда ээлжээтэ — хорин зургаадахи, хорин долоохиди уулзалганууд үнэгэргэдэбэ. Эндэ хэдэн уулзалгада хабаадагшэй байһан Хабаровскийн футболистууд өөрынгөө стадион дээр Комсомольск-на-Амуре хотын «Амур» командыэ угтан абалан байла. Тингээ эдээрэ 5:2 тоотойгоор илажа, мурьсөөн талбичада дахилнаа түрүүлжэ гэжэ. Энэ үдэр Семипалатинскийн «Спартак», Владивостоктой «Луч» командатай наадаһан аад, уулзалгында дунд мэдээлэгдэ.

Красноярскийн «Автомобилист» Барнаулэй «Динамо», Экибастуурай «Угольщик», Кокчетавай «Торпедо» команданууд 1:1 тоотойгоор тэнсэһэн байна. Мүн манай

Команданууд	наада	шүүжэ	тэнсэ	алдаа	бүлөг	очко
1. СКА (Хабаровск)	24	16	5	3	51-18	37
2. «Спартак» (Семипалат.)	26	16	3	7	51-28	35
3. «Амур» (Елавоец)	26	16	3	7	52-16	35
4. «Динамо» (Барнаул)	27	13	9	5	39-28	35
5. «Шахтер» (Караганда)	24	13	7	4	34-18	33
6. «Ангара» (Ангарск)	27	13	6	8	38-34	32
7. «Торпедо» (Рубцовск)	27	13	5	9	38-33	31
8. «Луч» (Владивосток)	23	12	5	6	41-21	29
9. «Автомобилист» (Кр-ск)	26	11	7	8	35-21	28
10. «Звезда» (Эрхүү)	27	10	8	9	45-39	28
11. «Целинный» (Целиногр.)	25	11	5	9	37-25	27
12. «Локомотив» (У-Удэ)	27	10	7	10	35-33	27
13. «Бесток» (Усть-Кымен)	26	9	6	11	35-30	24
14. «Булат» (Пемртуй)	26	10	4	12	28-40	24
15. «Амур» (Комсомольск)	24	9	4	11	35-29	22
16. «Манометр» (Томск)	26	8	6	12	25-30	22
17. «Иртыш» (Омск)	26	8	5	13	22-25	21
18. «Угольщик» (Экибасту)	26	7	4	15	24-11	18
19. «Чкаловец» (Новосиб.)	27	5	7	15	23-42	17
20. «Авангард» (Петропав.)	27	3	4	20	15-39	10
21. «Торпедо» (Кокчетав)	27	2	4	21	25-93	8

«Локомотив» Эрхүүгэй «Звездатай», Томскийн «Манометр» Новосибирскын «Чкаловец» командатай 0:0 тоотойгоор тэнсэ. Мурьсөөнэй талбичада нэгэ хуури урагшаа дааһанан Ангарскийн «Ангара» команда өөрынгөө стадион дээрэ Рубцовскийн «Торпедо» 4:1 тоотойгоор шүүхэдэ, мурьсөөнэй талбичада байдалаа улам найжаруулаа. Омскийн «Иртыш» командын футболистууд Петропавловскийн «Авангарды» 1:0 тоотойгоор иланан байла.

Улаан-Удын «Локомотив» Баян-Ушынскийн «Амур» командын стадион дээрэ уржадад наадаа.

Унишгагдай а н хара-лада мурьсөөнэй талбичаа толилогдоо.

ТОБШОХОНООР

БАРИЛДААН. Дүрэ бауриалдалтын барилдаагаар дэлхэйн чемпионат Холбоото Штадуудай Сан-Диего хотодо болжо байна. Табан шөгнүүртэ илашад тодорбо. Москвич Сергей Корнилеев, Гомель хотын Михаил Харачура, Донецкийн Илья Мате гэжэд өнөөдөһөнөөдөг шөгнүүртэ илажа гараа. 57 килограммай шөгнүүртэ Киевэй барилдаанан Сергей Белозелов Японтой спортсмен Хидеяки Томиямага тэнсэ шүүгэжэ, хоёрдохин хуури эзэлбэ. Дэлхэйн эхэ чемпион Маргомадан Араишлов (Махачкала) бронзо медальаар шагнагдаа. Тэрэной барилдаанан 82 килограммай шөгнүүртэ Венгрийн түлөөлэгшэ Иштван Ковач илажа гараа.

ФЕХТОВАНИ. Дэлхэйн XXXV чемпионат Мельбурн хотодо дүүрбэ. Совет шпалжистнуудай команда ФРГ-гэй спортсменүүдэе 8:5 тоотойгоор илаа. Тингээ совет фехтовальщикүүд 8-наа түрүүшын зурган хуури эзэлһэн байна. СССР-эй суглуулагдалма команда 103 очко абажа, Нацинуудай кубогта хүртэбэ. ФРГ-гэй түлөөлэгшэд 40 очкоотойгоор хоёрдохин хуури эзэлэ. Италийн фехтовальщикүүд гурбадахи шанда хүртэһэн байна.

ХУНГЭН АТЛЕТИКЭ. Канадын Монреаль хотодо үнэгэрдэгдэн мурьсөөндэ ГДР-эй эхэһэрнүүдэй суглуулагдалма команда, США-гай хүнган атлетүүдэ илажа, дэлхэйн кубогуудта хүртэбэ. СССР-эй спортсменүүдэ хоёрдохин хуури эзэлэ. Советскэ Союзай эршүүлэй суглуулагдалма команда энэ мурьсөөндэ түрүүшынхэ хабаадабашье, дүрбэдэхин хуурида гараа.

ФУТБОЛ. Залуушуулай дунда дэлхэйн түрүү хуури эзэлхын түлөө хоёрдохин мурьсөөн Япондо үнэгэрдэгдэ байна. Дүрбэдэхин бүлэгтэ наадаһан манай команда хоёрдохин уулзалгада Гвинейн футболистуудыэ 3:0 тоотойгоор илажа, түгээхэлэй мурьсөөнэй дүрбэдэхин

нэгэ хубида гараа. Венгрийн суглуулагдалма командые шүүһэн Уругвайн футболистууд мун лэ дүрбэнэй нэгэ хубида наадаха эрхэ олоо.

Нэгэдэхин бүлэгтэ Испанийн футболистууд Мексикын спортсменүүдэе 2:1 тоотойгоор шүүжэ гараа. Хоёрдохин бүлэгтэ Польшын команда Индонезийн спортсменүүдэе — 6:0, Аргентинын түлөөлэгшэд Югославийн залуушуулые 1:0 тоотойгоор илаа.

ХУР ХАРБАЛГА. Польшын түрүү хуури эзэлхын түлөө нэгэмэл мурьсөөндэ СССР-эй спортсменүүд түрүү хуурида гараа. СССР-эй арадуудай VII Спартакиадада илажа Наталья Бутузова (Ташкент) Польшын абсолютна чемпионка болоо. Тэрэной харуулан дун — 2624 очко — дэлхэйн туйладалтааа хурагуй дээшэ байла. Тбилисийн Кетеван Дзоберидзе (2544 очко), Ташкентэй Ольга Рогова (2538 очко) удаадахин хуури ринүүдэе эзэлбэ.

Манай харбагшад Игорь Вилков (2501 очко), энэ жэлэй Спартакиадын абсолютна чемпион бакинц Владимир Максимов (2494 очко) гэжэд эршүүлэй дундаа шалгарһан байна. СССР-эй эхэһэрнүүдэй ба эршүүлэй суглуулагдалма команданууд мун лэ илажа гараа.

ХОККЕЙ. Европын чемпионудай кубогта хуртахын түлөө Австрин Инсбрук хотодо үнэгэрдэгдэн мурьсөөндэ СССР-эй спортсменүүдэ хоёрдохин хуури эзэлэ. Советскэ Союзай эршүүлэй суглуулагдалма команда энэ мурьсөөндэ түрүүшынхэ хабаадабашье, дүрбэдэхин хуурида гараа.

ФИГУРНАА КАЛТИРАЛ. ФРГ-гэй, Канадын, США-гай, Францин ба Швейцарийн фигуристнууд Францин Сен-Жерв хотодо мурьсэбэ. ФРГ-гэй спортсмен Руди Черне 100.58 балл абажа, эршүүлэй дундааа түрүү хуури эзэлэ.